

Program för **EKOLOGISK OMSTÄLLNING**

En politisk viljeyttring
för Vetlandas miljöarbete

Reviderad version 98 05
07,
med hänsyn tagen till KS
ändringsförslag

INNEHÅLLSFÖRTECKNING

PROGRAM FÖR EKOLOGISK OMSTÄLLNING - En politisk viljeyttring för Vetlandas miljöarbete

Inledning.....	2
Vattenvård.....	3
Biologisk mångfald.....	5
Energi och miljö.....	8
Miljöanpassade transporter	10
Avfallshantering.....	11
Utbildning och information	13
Bygg- och fastighetsföretagande.....	15
Vatten- och avloppsförsörjning	16

INLEDNING

Allmänt

Ett program för ekologisk omställning handlar om att ha visioner. Hur vill vi att samhället skall se ut för kommande generationer? Hur kan vi bäst hushålla med våra begränsade resurser? Möjligheten att skapa en hållbar utveckling ligger i att miljö, ekonomi och sociala frågor behandlas tillsammans. För att lyckas krävs en stor uppslutning från alla som bor och verkar i kommunen näringsliv, offentlig sektor, föreningsliv och andra frivilligorganisationer. En samverkan är avgörande, till exempel måste kommunens tekniska försörjningsverksamhet svara upp mot näringslivets miljökrav. I framtiden kommer det också att vara av stor betydelse för enskilda och företag att den kommun man tillhör eller ämnar flytta till kan visa upp ett genuint miljöengagemang.

Arbetet med en ekologisk omställning är en process som förutom att främja en hållbar utveckling även aktivt bör bidra till nya "gröna jobb". Detta kommer att ge ökat välbefinnande och högre livskvalitet.

Nuläge

Vetlanda kommun har en framträdande glesbygdskaraktär med en lång rad av natur- och kulturmiljöer som hyser stora värden. Bland annat har hela Emåns huvudfåra genom kommunen jämte flera sjöar klassats som riksintressanta ur naturvårdssynpunkt. Odlingslandskapets naturvärden är särskilt uppmärksammade i Länsstyrelsens naturvårdsprogram.

Jord- och skogsbruket har stor betydelse i Vetlanda kommun och utgör basen för sysselsättningen inom stora delar av kommunen. Tillverkningsföretag, i huvudsak trä- och metallindustri, är den näringsgren som har flest sysselsatta, procentuellt fler än riket i genomsnitt.

Med Agenda 21-arbetet som pågått under ett antal år har processen mot en ekologisk omställning påbörjats. Flera företag inom kommunen är också igång med ett inre miljöarbete som i många fall siktar mot en certifiering. Kommunen har också upprättat flera verksamhetsplaner som har en miljöinriktning, till exempel översiktsplan, energiplan och riktlinjer för miljövänlig upphandling. Flera projekt har genomförts och pågår för att främja en bättre miljö.

I de efterföljande avsnitten behandlas översiktligt de områden som på grund av Vetlandas struktur har ansetts vara av största betydelse för en ekologisk omställning. Detta innebär inte att andra områden får glömmas bort. All verksamhet inom kommunen måste inbegripas med uppsatta mål för en ekologisk omställning.

Övergripande mål

- att centralt och regionalt antagna mål skall utgöra riktlinjer för miljöarbetet i kommunen.
- att varje verksamhet i kommunen skall i sin planering belysa egna aktiviteter ur ett miljöperspektiv.
- att exploatering, ny och förändrad verksamhet skall föregås av miljökonsekvensbeskrivning.

VATTENVÅRD

Allmänt

Vetlanda kommun är mycket rik på vatten - antalet sjöar större än tio hektar är cirka 120 st! Stora naturvärden finns knutna till området's sjöar och vattendrag, bland annat är Emåns huvudfåra längs hela sitt lopp klassad som riksintresse för naturvården enligt NRL. Längs Emån, Mörrumsån och bland sjöarna i vattensystemen finns stor variationsrikedom. Här finns djupa och lugna såväl som grunda, strömmande vattendragssträckor, små skogssjöar och stora, djupa klarvattensjöar. Växt- och djurlivet är på många ställen artrikt och rikt på rariteter.

Nuläge

För att få en bra uppfattning om tillståndet i kommunens sjöar har Vetlanda kommun till årsskiftet 1997/1998 färdigställt en naturvärdesbedömning av alla sjöar större än 10 hektar.

Problembeskrivning

De problem som berör området's sjöar och vattendrag är flera. Försurningen har drabbat vissa områden hårt, men motverkas framgångsrikt genom kalkning på ett 60-tal ställen. Kalkning kommer att behövas under lång tid framöver. Syrebrist är ett tilltagande problem som drabbar flertalet sjöar i kommunen. Övergödning förekommer i varierande utsträckning och medför bland annat algbloomingar och förändringar i artsammansättning. Metaller och organiska miljögifter finns sedan länge i systemet. Ojämnt vattenflöde i vattendragen, främst i Emån nedströms Vetlanda, påverkar fisk och andra organismer. Övriga faktorer är vattenståndsreglering, förekomst av främmande arter, fiskodlingar och vandringshinder.

Orsaker

Nedfall av försurande svavel- och kväveföreningar, från framförallt förbränning och vägtrafik utanför - och inom - kommunen, orsakar försurning. Skogsbruket påverkar vattenkvaliteten genom att förändra de hydrologiska förutsättningarna i mark och vattendrag samt genom att öka tillförseln av humus och närsalter. Jordbruket ökar, genom läckage till vatten och ammoniakavgång till luft, tillförseln av näringsämnen till vatten. Bebyggelse, vilken inkluderar utsläpp från avloppsreningsverk, enskilda avlopp, samt vägar bidrar med näringsämnen och föroreningar i dagvatten. Industrier belägna längs Emån tillför ån sina utsläpp, som dock minskat betydligt. Också spår av tidigare förorenande verksamheter förekommer i form av förorenade industritomter och äldre avfallsupplag.

I takt med att industriell verksamhet tar större miljöansvar står jord- och skogsbruket inom kommunen för en ökad andel av påverkan på vattnet. Ett omfattande informations- och rådgivningsarbete pågår inom de areella näringarna för att successivt skapa en bättre situation vad gäller negativ påverkan på mark och vatten.

Övergripande mål

Vetlanda skall arbeta för bibehållna eller förbättrade lokala förutsättningar för biologisk mångfald i såväl land- som vattenmiljö, samt för en förbättrad vattenkvalitet i vattendragen och minskad tillförsel av näringsämnen till Östersjön.

Kommunen skall för detta arbete skapa ett bra underlag för vattenvårdsarbetet genom:

- att utföra inventeringar vart åttonde till tionde år för att uppdatera befintlig kunskap och få en uppfattning om förändringar av långsiktig art.
- att med bland annat den nyligen utförda naturvärdesbedömningen som underlag anta en vattenplan för att på ett långsiktigt hållbart sätt använda och skydda kommunens yt- och grundvattenresurser.

Insatser som minskar jord- och skogsbrukets påverkan bör därför uppmuntras, genom

- att kommunen med information stödjer jordbrukarna i att vidta åtgärder som minskar läckaget av näringsämnen till sjöar och vattendrag.
- att varje större jordbruk i kommunen upprättar en miljöplan för den egna gården.
- att miljöcertifiera det kommunägda skogsbruket och på så sätt föregå med gott exempel inför andra skogsägare.

BIOLOGISK MÅNGFALD

Allmänt

Vetlanda kommun är en landsbygdskommun med naturen nära inpå knutarna. Begreppet biologisk mångfald bör därmed vara ett mycket centralt begrepp i ett program för ekologisk omställning.

Kommunens uppgift är att till kommunal nivå föra ned och förverkliga de övergripande nationella mål för biologisk mångfald som riksdagen slagit fast (prop. 1990/91:90):

- Den biologiska mångfalden och den naturliga biotopvariationen måste bevaras.
- Arter och unika populationer skall bevaras.
- Naturresursernas funktion måste bevaras. Ekosystemen får inte utsättas för störningar som påverkar den biologiska produktionsförmågan och hushållningen med näringsämnen m m.

Den biologiska mångfalden omfattar variationen mellan arter, inom arter, mellan enskilda individer och en variation av ekosystem, dvs livsmiljöer. Att bevara och utveckla biologisk mångfald är på intet sätt ett självändamål, utan något som i allra högsta grad är livsnödvändigt för oss alla!

För att klara av att bevara och utveckla den biologiska mångfalden i kommunen krävs att alla drar sitt strå till stacken. Ett nära samarbete krävs mellan kommunen, statliga myndigheter, företag, ideella föreningar och allmänheten. Ett forum för arbetet med biologisk mångfald kan vara att utveckla en flexibel form av naturvårdsprogram. Detta med syftet att vara en hjälp vid prioriteringen av var befintliga resurser behövs bäst! Här har kommunen en nyckelroll som samordnare och redaktör. Ett flexibelt naturvårdsprogram skall kunna uppdateras kontinuerligt, allt eftersom ny kunskap kommer fram exempelvis i form av nya inventeringar. Flexibiliteten ligger i att naturvårdsprogrammet utgörs av en form av databas som hela tiden hålls aktuell. Från denna databas kan sedan utskrift göras i önskad omfattning med uppgift om senaste uppdatering.

Nuläge

Kommunen har ingen aktuell sammanställning av de befintliga biologiska värdena. Inte heller finns någon samlad bild av vad som måste göras för att skydda och utveckla de värden som finns. Detta ska ställas mot de många hotbilder som tornar upp sig mot den biologiska mångfalden i kommunen.

Jordbruken är idag hårt pressade av ständiga krav på ökad lönsamhet samtidigt som kraven på miljöförbättrande investeringar hela tiden ökar. Rådande krav gör att fler och fler bönder står inför valet att lägga ned alternativt ändra sin driftsform. Djurantalet som kan beta på värdefulla ängs- och hagmarker minskar och risken för att viktiga ekologiska korridorer i landskapet försvinner ökar.

Tidigare arbetade kommunen i ett aktivt samarbete mellan länsstyrelsen och brukare i arbetet med landskapsvård och NOLA. I och med övergången till EU:s miljöstöd har kommunen tappat sin tidigare givna roll som kontakt ut mot brukarna. Länsstyrelsen erbjuder brukare som sökt miljöstöd att för den egna gården få upprättat en skötselplan vad gäller bland annat natur- och kulturvärden. Rent praktiskt driver kommunen ett "beredskapslag" i ALU-form, vilket ger brukare med värdefulla ängs- och hagmarker möjlighet till hjälp med till exempel röjningsarbeten.

Gammal skog, och då speciellt den med lång skoglig kontinuitet, är den skog som är viktigast ur ett biologiskt perspektiv. Därför måste riktigt gammal skog sparas i tillräcklig utsträckning för bevarande av den biologiska mångfalden.

Skogsvårdsstyrelsen har genomfört en så kallad nyckelbiotopsinventering som pekat ut mer än 700 ha som mycket värdefull skog. Resurserna att skydda dessa är dock mycket begränsade. Däremot arbetar man från skogsvårdsstyrelsens sida aktivt med rådgivning till alla berörda markägare.

Nya vägprojekt kan innebära hot mot biologiska värden. Beläggning och framför allt dikning av äldre vägar innebär ett stort hot mot en artrik väggkantsflora. Arbetet med miljökonsekvensbeskrivning (MKB) förbättrar möjligheterna till att ta hänsyn till befintliga värden. Här har kommunen samt lokala intresseorganisationer en viktig roll som kunskapsbank och remissinstans.

Naturturism har förutsättningar att utvecklas till något mycket positivt för kommunen och dess invånare. Det är dock av största vikt att den sker på ett sätt som minimerar slitage, störning av djurliv och nedskräpning i naturen.

Övergripande mål

- att alla verksamheter inom kommunen ska verka för en långsiktig god hushållning med naturresurser där biologiska/ekologiska värden ges stor betydelse.
- att en naturvårdsplan för hela kommunen ska upprättas.
- att en återinventering samt även viss nyinventering av ängs- och hagmarker ska ske för att kunna arbeta in aktuella fakta i det nya naturvårdsprogrammet.
- att kommunen fortlöpande ska kunna ge markägare med värdefulla ängs- och hagmarker möjlighet att anlita kommunal sakkunskap för hjälp med bevarande av biologisk mångfald i värdefulla ängs- och hagmarker.
- att på uppdrag av Länsstyrelsen utföra skötselplaner över natur- och kulturvärden på gårdar som sökt EU:s miljöstöd för biologisk mångfald och/eller kulturmiljövärden.
- att en fördjupad kunskap som gäller generella naturvärden i skogsmark, förknippade med mängden död ved, tas fram. Denna kunskap ska kunna ligga till grund för en naturvärdesmässigt optimal rådgivning till skogsägare i kommunen.

- att den kommunägda skogen ska miljömärkas. På så sätt kan kommunen fungera som ett föredöme inför de privata skogsbruken så att dessa också kan sträva mot att miljömärka sina skogsbruk.
- att det vid beläggning och dikning av det äldre vägnätet tas stor hänsyn till artrik vägkantsflora.

ENERGI OCH MILJÖ

Allmänt

Energifrågorna är mer än någonsin aktuella för samhällsutvecklingen. Framför allt har stigande energipriser en stor inverkan på sysselsättningen och produktionen. Men även den enskilda kommuninvånaren är beroende av stabil och säker energiförsörjning. Miljö och energi är starkt förknippade med varandra. Kommunen har bland annat i det Lokala Agenda 21-arbetet tagit fastare tag i de frågorna. Genom aktiv miljö- och energipolitik skapas tryggare tillvaro för företag och kommuninvånare. Denna politik kommer väl till uttryck i kommunens energiplan.

Nuläge

Under 1996/1997 har arbetet med den nya energiplanen bedrivits av en särskild projektgrupp. Intentionen med energiplanen är :

- att främja en hållbar miljö- och energistrategi som ger kommunen stabilitet i energifrågor.
- att ta fram konkreta åtgärdsförslag som leder till minskning av energibehovet och samtidigt en bättre miljö.

Lokala åtgärder som föreslås i energiplanen för Vetlanda kommun syftar till att ge kommuninvånarna en stabil och säker energiförsörjning på miljömässiga grunder. En stor del av de energikällor som förser kommunen med energi ligger utanför kommunens gränser. Kommunen är därför idag mycket sårbar för händelser inom energiområdet som inträffar utanför kommungränsen. En ökad satsning på miljöriktiga lokala energikällor ger inte bara ett ökat oberoende och en bättre miljö utan skapar även sysselsättning och välstånd i kommunen. Ovanstående sammanhang utgör grunden för kommunens energiplanering mot en såväl ekologisk som ekonomisk hållbar utveckling inom det lokala energiområdet.

I energiplanen påpekas att energiutvinning alltid påverkar miljön. Den miljömässigt bästa energin är således den som inte använts. Alla energibesparingar innebär följaktligen även miljöbesparingar. Energibesparingar innebär även ekonomiska besparingar. Den enkla slutsatsen av detta resonemanget är att sparar man energi så sparar man även pengar och miljö.

Nästa steg för att öka energimedvetandet hos kommuninvånarna är att se till att den energi som man trots allt måste använda är så miljöanpassad som möjligt. Här skall man i första hand använda förnyelsebara energikällor. Icke förnyelsebara energikällor så som fossila bränslen och kärnkraft är oftast ur miljösynpunkt sämre.

Ökad användning av miljöanpassad energi kan ge fler gröna jobb i kommunen och regionen. Elenergi är en höggradig energi som kan användas för många olika energianvändningar. Av resursskäl bör man endast använda elenergi till den form av energianvändning där inga andra alternativ står till buds.

Övergripande mål

För att nå målet med en ekologisk omställd kommun har kommunen följande visioner inom energiområdet:

- att bli en fossilbränslefri kommun
- att bli självförsörjande på miljöanpassad energi, främst baserad på biobränslen.
- att omställning till biobränslebaserad uppvärmning skall ske på såväl miljö-, hälso- som ekonomiska grunder.
- att energisparande åtgärder i byggnader bör ske på sådant sätt att energi sparas samtidigt som husens karaktär bevaras och åtgärderna sker på husens villkor.
- att i miljöinformationen ge energifrågorna ha en framträdande roll.
- att en ökad satsning på biobränslen inte får komma i konflikt med den biologiska mångfalden i kommunen.

Dessa mål stämmer väl överens med den nyligen antagna miljöanpassade energiplanen.

MILJÖANPASSADE TRANSPORTER

Allmänt

Miljöpåverkan från trafiken ökar ständigt med ökade krav på transporter. All fysisk kommunikation medför en miljöpåverkan. Miljöpåverkan kan ta sig olika uttryck. Det kan vara att nya kommunikationsleder (främst vägar och järnvägar) kräver markområden och naturresurser, fordonsavgaser kan påverka luftkvalité och hälsa, på många ställen ger transporter upphov till bullerproblem m m. Ett ekologiskt hållbart samhälle är följaktligen ett samhälle som är mindre beroende av transporter jämfört med dagens samhälle. En enskild kommuns möjlighet att bryta sig ur det nationella mönstret för transporter är starkt begränsad, men genom att sprida information och skapa förståelse för transporternas miljöpåverkan kan kommunen driva utvecklingen framåt mot ett ekologiskt hållbart samhälle.

Nuläge

Vetlanda kommun har under 1997 genomfört ett projekt kallat "Miljöanpassad trafik". Projektets idé är att genom attityd- och beteendepåverkan i en lokal dialog med kommunens innevånare, få dem att välja miljövänliga och energisnåla transportmedel. Projektet är ett FoU-projekt som drivs i samarbete med Vägverket och är det första i sitt slag i landet. För att nå ett bra resultat i detta arbete är det viktigt att goda förutsättningar för kollektiva färdmedel och för gång- och cykeltrafik etableras.

Tillgången till motorvärmare på arbetsplatser etc är relativt dåligt utvecklad i Vetlanda. Vissa privata arbetsplatser har anordnat sådana liksom enstaka kommunala anläggningar. Samåkning och ökad kollektivtrafik underlättar för gång- och cykeltrafikanter. Olika informationsåtgärder kan ge en stor potential för förbättring av miljön.

I projektet miljöanpassad trafik har man byggt upp ett brett nätverk med företag, föreningar, myndigheter och övrig offentlig verksamhet. Detta arbete skall fördjupas och intensifieras under 1998 och utgöra grunden för att genomföra en ekologisk omställning av samtliga funktioner inom kommunen omfattande såväl privat som offentlig sektor.

Övergripande mål

- att tillsammans med berörda intressenter bidra till en utvidgad kollektivtrafik.
- att utveckla miljöanpassad spårbunden trafik och då särskilt utreda möjligheten till utbyggnad av järnvägen Kvillsfors - Järnforsen fram till Stångedalsbanan.
- att verka för att en fabrik för tillverkning av fordonsalkohol etableras i kommunen före år 2002.
- att genomföra en konvertering eller utbyte av kommunala fordon till bibränsle drivna.
- att i en fortsatt dialogform medvetandegöra kommuninvånarna på transporternas miljöpåverkan.
- att senast vid utgången av 1998 anta en kommunal resepolicy som tar hänsyn till såväl miljö som trafiksäkerhet.

AVFALLSHANTERING

Allmänt

Att avfallshanteringen är en viktig del i ett ekologiskt hållbart samhälle har knappast undgått någon svensk, men att lösningarna för att öka återvinningen och minska sopberget givit upphov till nya, i många fall värre, miljöproblem är inte allmänt känt. I en riktig avfallshantering måste man ta hänsyn till alla sopor inte bara fasta sopor utan även flytande och molekylsopor (t ex från fordonsavgaser).

Nuläge

Kommunen har under ett flertal år satsat offensivt på en god och miljöriktig avfallshantering. Förutsättningar för återanvändning och återvinning har ständigt inarbetats i olika verksamheter. 1994 infördes källsortering i tre fraktioner i samtliga hushåll och i hushållsliknande verksamheter så som till exempel restauranger och livsmedelsaffärer. Systemet bygger på optisk sortering. Mot industrin tillämpas en differentierad taxa vilket gynnar de företag som källsorterar. Detta har lett till att det i dag finns två företag som tar emot och källsorterar avfall från industrin. Dessutom finns ett företag som tar emot elektronikavfall från såväl hushåll som industri. Totalt sysselsätter dessa företag ett 15-tal personer.

Kommunen har av starka miljöskäl monopol på farligt avfall. Ett samarbete med 15 andra kommuner i södra Sverige finns inom de av kommunerna ägda bolaget MFA-Sydost.

Vid rivning och ombyggnation krävs i dag rivningsplaner som visar att farligt avfall tas om hand på ett miljöriktigt sätt och att övrigt avfall lämnas till återvinning enligt kretsloppsprincipen.

Införandet av producentansvaret blev för Vetlanda kommuns del en större miljöbelastning, i form av starkt ökade transporter, än den miljöförbättring man fick i form av ökad återvinning. Därför har kommunen tillsammans med Sävsjö kommun och Ragn-Sells utvecklat konceptet ReturMera. ReturMera är en källsorteringsmetod med hämtning hos hushållen. Försöket som kanske är Sveriges mest rationella miljöanpassade källsorteringsmetod har slagit mycket väl ut. Hela 72% av hushållens avfall har kunnat återvinnas samtidigt som 30 000 mil soptransporter har eliminerats. Projektet har även av deltagande invånare fått ett mycket gott betyg.

Arbetet med att minska mängden avfall har gett resultat. Sedan starten 1990 har mängden avfall som går på deponi minskat med över 30 %. Den i dag enskilt största avfallskategorin är slam från kommunala reningsverk som i dag utgör ca 35 % av den totala deponimängden. Kommunen ställer sig bakom den uppgörelse som naturvårdsverk, VAV och LRF gjort, dvs slammet skall återföras till jordbruket som ett gödnings- och jordförbättringsmedel. Därför har kommunen 1995 antagit en anslutningspolicy för industrier som vill ansluta sig till det kommunala avloppssystemet.

I kommunen finns det 19 kommunala reningsverk. Flera av dessa verk har liten eller ingen andel industrier anslutna. En lokal behandling av slammet skulle på dessa orter ge ett slam med hög miljö kvalitet. En metod för lokal behandling av slam prövas nu med stöd av VA-FORSK och länsstyrelsen.

Övergripande mål

Vetlanda kommunfullmäktige har antagit en avfallsplan för Vetlanda kommun 1992-11-18 § 148.

Mer preciserade mål har tagits upp vid en revidering av avfallsplanen. Dessa är bland annat följande:

- att ReturMera konceptet skall införas för samtliga hushåll senast år 2001.
- att genom att bygga lokala behandlingsanläggningar för avloppsslam vid kommunala reningsverk skapa förutsättningar för lokala och transportsnåla kretsloppslösningar.
- att genom regionalt samarbete skapa förutsättningar för goda miljölösningar inom avfallsområdet.

UTBILDNING OCH INFORMATION

Allmänt

I en process som ekologisk omställning är fortlöpande utbildning och information av avgörande betydelse för att alla skall kunna delta.

Skolan har ett stort ansvar i fostran av våra barn och ungdomar. Därför är det viktigt att miljöfrågorna får genomsyra all pedagogisk verksamhet både teoretiskt och praktiskt. Andra utbildningsinsatser som genomföres, till exempel av studieförbund och inom arbetslivet, måste också innehålla ett utbud av fortbildning inom miljöområdet. För att lyckas i strävan mot en ekologisk omställning krävs engagemang och engagemang kräver insikt om problemen. Därför är det i denna process ytterst angeläget att alla ges möjlighet att skaffa sig kunskap. Detta förutsätter det finns information lätt tillgängligt. Folkbiblioteken har ett uppdrag att fungera som breda informationscentraler och kunskapsförmedlare för ett livslångt lärande. Massmedia är dock den förmedlare som med dagens teknik har den största genomslagskraften med möjligheter till snabb spridning. Mass medias snabbhet och stora utbud gör att man har svårt att sovra informationen och också snabbt glömmet den. Däremot kan en åsikt som förmedlas av en person som man har förtroende för, till exempel en nära vän eller lärare i skolan, i många fall få en bättre genomslagskraft på längre sikt. Ett nätverk till exempel en yrkesgrupp eller en grupp av företagare som har ett diskussionsforum kan också få en stor genomslagskraft.

Nuläge

Kommunen har i Agenda 21-verksamheten satsat på intern utbildning av bland annat politiker och nyckelpersoner inom förvaltningarna och även medverkat i externa utbildningar och informationstillfällen.

För att sprida information på det lokala planet måste man hålla sig till de möjligheter som finns lokalt. Det är därför av vikt att man har tillgång till modern teknik även i den mindre skalan. Uppbyggnaden av Citynet-V är till exempel en sådan satsning på ett samarbetande nät för skola, kommun, allmänhet och näringsliv. Sedan några år tillbaka finns miljöinformation i den lokala telefonkatalogen och på kommunens hemsidor på Internet. Vidare genomföres ett särskilt informationsprojekt, "Miljöanpassad trafik i Vetlanda" tillsammans med Vägverket och Lunds universitet.

Agenda 21-arbetet i allmänhet och projektet Miljöanpassad Trafik i synnerhet utföres i ett brett nätverk med företrädare för offentlig sektor, myndigheter, näringsliv, föreningar m fl. Modellen för nätverksarbetet följer principerna för Community Intervention Program, fritt översatt till svenska "från mun till mun metoden". Agenda 21-organisationen har också ordnat flera miljöutställningar och har en särskild tjänst som miljöinformatör inrättad.

Övergripande mål

att varje elev lämnar skolan med grundläggande kunskaper om natur- och miljövårdsfrågor och särskild betoning på förhållanden som råder i Vetlanda kommun

- att samtliga anställda känner till miljöpolicy och målsättningar som gäller för den egna verksamhetens inriktning för en ekologisk omställning.
- att i syfte att inspirera till fortsatta framgångar fortlöpande bekantgöra de framsteg som görs i kommunen för att uppnå en hållbar utveckling.
- att ny teknik görs tillgänglig för såväl allmänheten som för näringslivet.
- att verka för att miljonätverk bildas inom offentliga sektorn och kommunens näringsliv.

BYGG- OCH FASTIGHETSFÖRETAGANDE

Allmänt

Att bygga, förvalta, demontera och riva med en lägre grad av miljöpåverkan än i dag är en av de viktigaste trenderna inom fastighetsföretagandet. Utvecklingen inom bygg- och förvaltningsbranchen går snabbt framåt. Det är viktigt att utnyttja den kunskap och de erfarenheter som finns inom miljöområdet för att kunna driva och utveckla ett fastighetsföretagande med mindre miljöpåverkan. Kunderna inom detta område kommer att ställa krav på ändamålsenliga lokaler som även är resurssnåla och som är byggda med ett minimum av miljö- och hälsofarliga produkter. Dessutom bör vi sträva efter att kunna återanvända och återvinna så mycket restprodukter som möjligt. Alla aktörer inom bygg- och fastighetssektorn måste bidra med olika pusselbitar för att bryta de enkelriktade materiellflödena och verka för att material återförs i det naturliga kretsloppet samt att resurser inte förbrukas i större omfattning än vad som är absolut nödvändigt.

Nuläget

Vetlanda kommun har genom olika projekt arbetat för att skaffa kunskap och erfarenhet. Vid rivning har man analyserat flera objekt med detaljerade rivningsplaner för att kunna bedöma nivån av selektiv rivning. De flesta av kommunens fastigheter har besiktigats på miljöfarliga produkter som kvicksilver, bly m m. I ett mindre ombyggnadsprojekt har restprodukterna noggrant sorterats i olika fraktioner och avfallsmängderna mätts.

Övergripande mål

- att åstadkomma en ren och resurssnål produktion med hög kvalitet.
- att använda produkter och lösningar som är ändamålsenliga och resurs-effektiva vilka kan utnyttjas under lång tid - även sett ur miljöekonomiskt perspektiv.
- att begränsa användningen av hälso- och miljöfarliga produkter och ämnen.
- att återanvända och återvinna så stora volymer som möjligt.

VATTEN- OCH AVLOPPSFÖRSÖRJNING

Allmänt va-försörjning

Inom Vetlanda kommun är cirka 21 500 personer anslutna till kommunens vatten- och avloppsanläggningar. Övriga, cirka 6 000, har nästan uteslutande en egen vatten- och avloppsanläggning.

Fram till 60-talet var nästan all vattenförsörjning i Vetlanda kommun baserad på grundvatten från grävda brunnar, men därefter har hushållens sanitära standard ökat vilket medför högre vattenåtgång med åtföljande vattenförsörjningsproblem. Därför har idag många människor sin vattenförsörjning baserad på dels ytvatten som renas, dels bergborrade brunnar.

Idag återstår fortfarande till stora delar att vid avloppsvattenreningen slutar kretsloppet för de i avloppet ingående näringsämnen. Först då har samhällets va-försörjning blivit ekologiskt hållbart.

Allmänt kommunal va-försörjning

Inom fastställda verksamhetsområden är huvudmannen för allmän va-anläggning, Tekniska nämnden, ansvarig för att va-anläggningen utföres så miljö- och hälsoskyddskrav uppfylls. Inom Vetlanda kommun finns 19 verksamhetsområden vilket är extremt många men förklaras av kommunens stora yta, 1700 km², samt de ur va-synpunkt besvärliga topografiska förhållandena.

Nuläge

VA-systemet består av tre ifrån varandra skilda system dricksvattenförsörjningen, spillvattensystemet med tillhörande avloppsreningsverk samt dagvattensystemet med i vissa fall tillhörande rening.

Reningsmetoderna vid avloppsreningsverken är olika men som lägst mekanisk-biologisk rening och högst mekanisk-biologisk-kemisk-våtmarksrening. Det senare verket är beskrivet i en VA-FORSK rapport 1995-08.

Anslutningspolicy

Vetlanda kommun har en antagen policy för anslutning av industrier till spillvattennätet. Reningsmetod för dagvattnet är partikel- och oljeavskiljning i dammar eller lokalt omhändertagande.

Övergripande mål

För att erhålla ekologiskt uthålliga system måste de nuvarande va-systemen, som ur hälsosynpunkt är synnerligen effektiva, anpassas till vad som ur miljösynpunkt är hållbart.

Därför måste de i fastställt miljöskyddsprogram inskrivna målen förverkligas.

att avloppsreningsverken skall kompletteras med våtmarksrening.

- att slam från kommunala avloppsreningsverk skall användas i jordbruket vilket bl.a. innebär
- att industrianslutningar till spillvattennätet måste bortkopplas och lokalt renas.
- att dagvattenrening från nya områden skall ske genom minst slam- och oljeavskiljning samt att genom aktivt saneringsarbete uppnå detta även för befintliga system.

VA-FÖRSÖRJNING UTANFÖR VERKSAMHETSOMRÅDENA

Allmänt

Vattenförsörjning utanför kommunens verksamhetsområden baseras uteslutande på grundvatten, allt ifrån uttag i naturlig källa till bergborrad brunn. Det senare blir mer och mer vanligt på grund av att modernt boende på landsbygden kräver större vattentillgång året runt.

Avloppssystemen på landsbygden består idag till stor del av ett vattenburet tvätt, bad och toalettssystem.

En mycket dåligt utredd föroreningskälla är också dagvatten från vägarna.

Nuläge

Under hela 1900-talet har landsbygdens avloppssystem byggts om för erhållande av bättre sanitär standard. Det som idag är uppenbart är att tidigare torra toalettlösningar var betydligt bättre ur miljösynpunkt.

Den nu helt dominerande lösningen är vattenbaserad varefter allt avloppsvatten slamavskiljs innan det antingen avleds till dike/vattendrag eller i moderna anläggningar infiltreras eller renas i så kallade markbäddar. Slamavskiljningsbrunnarna töms en gång per år varefter det transporteras till kommunens centrala avloppsreningsverk för avvattning.

Övergripande mål

- att slamavskilt avloppsvatten inte avleds till grundvattnet utan ytterligare rening.
- att brunsslammet behandlas lokalt och används som en resurs i jordbruket.
- att vid ny- och ombyggnation söka bättre kretsloppsanpassade lösningar.